

Nr 53.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen angående lönetursberäkning för arbetsläraren Sigrid Maria Svenonius och tekniska biträdet Hanna Maria Gräns; given Stockholms slott den 20 januari 1939.

Kungl. Maj:t vill härmed, under åberopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över ecklesiastikärenden för denna dag, föreslå riksdagen att bifalla de förslag, om vilkas avlåtande till riksdagen föredragande departementschefen hemställt.

GUSTAF.

Arthur Engberg.

Utdrag av protokollet över ecklesiastikärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 20 januari 1939.

Närvarande:

Statsministern HANSSON, statsråden PEHRSSON-BRAMSTORP, WESTMAN, WIGFORSS, MÖLLER, ENGBERG, SKÖLD, QUENSEL, FORSLUND, ERIKSSON, STRINDLUND.

Departementschefen, statsrådet Engberg anmäler härefter två ärenden rörande lönetursberäkning, det ena avseende arbetsläraren vid hantverksskolan i Växjö för blinda kvinnor Sigrid Maria Svenonius och det andra tekniska biträdet vid zoologiska institutionen vid universitetet i Lund Hanna Maria Gräns.

I:o.

Arbetsläraren Sigrid Maria Svenonius. Löneförhållandena för ordinarie befattningshavare vid statens läroanstalter för blinda reglerades tidigare genom kungörelsen nr 474/1919 (ändrad genom kungörelserna nr 335/1932 och 207/1935). Enligt denna ägde handarbetslärarinna vid hantverksskola

för åtnjutande av ålderstillägg tillgodoräkna sig den tid, varunder hon innehaft motsvarande tjänst eller tjänst, som enligt staterna vore förenad med lika hög avlöning som den tjänst, varför ålderstillägg ifrågasattes, vid annan statens läroanstalt för blinda. Däremot innehöll kungörelsen ingen bestämmelse, som möjliggjorde tillgodoräkning av tjänstgöring vid enskild läroanstalt för blinda. Ålderstillägg utgick med 200 kronor efter fem år, med ytterligare 200 kronor efter tio år och med än ytterligare 200 kronor efter femton år.

Numera regleras ifrågavarande befattningshavares löneförhållanden genom avlöningsreglementet för ordinarie lärare vid statens undervisningsväsende (kungörelsen nr 873/1937), som beträffande läroanstalter för blinda trätt i kraft den 1 januari 1938. Arbetslärare (tidigare handarbetslärarinna) vid sådan läroanstalt är placerad i 15 lönegraden i den i reglementet intagna löneplanen. Angående lönetursberäkning stadgas i 11 § bland annat, att lärare må för bestämmande av begynnelselönen eller för uppflyttning i löneklass tillgodoräknas den tid utöver tre år, under vilken han innehaft icke-ordinarie anställning i statens tjänst, som i avseende å tjänstgöringens art och omfattning finnes svara mot, vara jämförbar med eller högre än den ifrågavarande ordinarie tjänsten. Vidare äger lärare för enahanda ändamål, efter prövning av Kungl. Maj:t i varje särskilt fall, helt eller delvis tillgodoräkna den tid, varunder han utom statens tjänst utfört sådant arbete av direkt allmännyttig beskaffenhet, som i avseende å sin art och omfattning finnes ur det allmännas synpunkt svara mot, vara jämförbart med eller av högre värde än det arbete, han har att utföra å befattningen.

Stadgandet ansluter sig till vad som sedan länge gällt för ordinarie befattningshavare inom civilförvaltningen.

Före den år 1934 beslutade omorganisationen av blindundervisningsväsendet (se proposition nr 47/1934 och riksdagens skrivelse nr 304/1934) upprätthölls icke någon statlig hantverksskola för blinda kvinnor. En enskild sådan skola, hantverksskolan i Uppsala för blinda kvinnor, omhänderthavd av Anna Wikströms stiftelse, åtnjöt emellertid sedan år 1923 statsbidrag till sin verksamhet och stod därvid under skolöverstyrelsens inspektion. Omorganisationen innebar bland annat, att en statlig hantverksskola för blinda kvinnor upprättades i Växjö från och med den 1 juli 1935 samtidigt som nämnda hantverksskola i Uppsala upphörde.

Genom beslut den 3 maj 1935 bemyndigade Kungl. Maj:t interimsstyrelsen för hantverksskolan i Växjö för blinda kvinnor att förordna handarbetslärarinnan vid hantverksskolan i Uppsala Sigrid Maria Svenonius att från och med den 1 juli 1935 vara ordinarie handarbetslärarinna vid hantverksskolan i Växjö.

I skrivelse den 7 april 1936 har *styrelsen för hantverksskolan i Växjö för blinda kvinnor* anhållit, att Kungl. Maj:t måtte medgiva Sigrid Maria

Svenonius, som förordnats att från och med den 1 juli 1935 vara ordinarie handarbetslärarinna vid skolan, rätt att för uppflyttning i lönegrad tillgodoräkna sig sin tjänstgöring vid hantverksskolan i Uppsala.

I ärendet hava yttranden avgivits den 16 april 1936 av *inspektören för blindundervisningen*, den 6 maj 1936 av *skolöverstyrelsen*, den 13 augusti 1936 och den 12 maj 1938 av *statskontoret* samt den 2 februari 1938 av *undervisningsväsendets lönenämnd*.

Av handlingarna inhämtas följande:

Svenonius, som tillträtt sin befattning vid hantverksskolan i Uppsala den 1 september 1920, hade vid sin avgång från densamma den 30 juni 1935 åtnjutit ålderstillägg. Under nämnda tid hade hon haft full tjänstgöring med 38—39 arbetsveckor per år och 30—33 undervisningstimmar per vecka samt åtnjutit tjänstledighet under allenast 34 dagar.

Inspektören för blindundervisningen, som tillstyrkt framställningen, har framhållit, att Svenonius tjänstgöring vid skolan till såväl art som omfattning varit densamma som hennes tjänstgöring vid hantverksskolan i Växjö. Även avlöningsförhållandena vid båda skolorna hade varit densamma. Genom sin överflyttning till Växjö hade emellertid Svenonius gått miste om de åldertillägg, hon tidigare uppburet. Hennes förtrogenhet med arbetet bland de blinda hade varit till stor fördel för den nyupprättade hantverksskolan.

Skolöverstyrelsen har anfört:

Vid upprättandet av hantverksskolan i Växjö för blinda kvinnor hade endast Svenonius förflyttats till liknande tjänst vid den nya hantverksskolan. Någon bestämmelse i fråga om rätt för Svenonius att vid sin nya anställning tillgodoräkna sig sin föregående tjänstgöring hade därvid icke meddelats, varför hon icke ägt uppbära ålderstillägg vid sin nya befattning. Det vore rättvist och billigt, om hon berättigades att i sådant hänseende tillgodoräkna sig åtminstone viss del av den föregående tjänstgöringen. Då hantverksskolan i Uppsala åtnjutit statsbidrag och stått under skolöverstyrelsens inseende under tiden den 1 januari 1923—den 30 juni 1935, alltså under sammanlagt 12 år 6 månader, funne sig överstyrelsen böra förorda tillgodoräknande av denna tid. Däremot vore det tveksamt, om lönetursrätt borde tillgodoräknas henne jämväl för den tid av 2 år 4 månader, under vilken hon före den 1 januari 1923 varit anställd vid hantverksskolan.

Överstyrelsen erinrade, att Kungl. Maj:t förut i likartat fall medgivit tillgodoräknande av icke-statlig likvärdig tjänstgöring för lönetur. Överstyrelsen syftade på Kungl. Maj:ts beslut den 4 mars 1927 (jfr propositionen nr 181/1926 och riksdagens skrivelse nr 273/1926), varigenom vissa befattningshavare vid vårdanstalten i Lund för blinda med komplicerat lyte berättigats att tillgodoräkna sig tjänstgöring vid den med drottning Sofias stiftelse förenade vårdanstalten i Vänersborg.

På grund av vad sålunda anförts tillstyrkte överstyrelsen, att Svenonius måtte medgivas rätt att för lönetur tillgodoräkna sig 12 år 6 månader av sin tjänstgöring vid hantverksskolan i Uppsala.

Statskontoret har i sitt förstnämnda utlåtande med hänsyn till de av skolöverstyrelsen åberopade särskilda omständigheterna tillstyrkt framställningen i den omfattning, överstyrelsen föreslagit.

Undervisningsväsendets lönenämnd har framhållit, att Svenonius vid övergång den 1 juli 1935 från handarbetslärarinnebefattning vid hantverksskolan i Uppsala till motsvarande ordinarie befattning vid statens hantverksskola i Växjö lidit en direkt löneminskning därigenom, att de ålderstilllägg hon åtnjutit i Uppsala icke — på grund av avfattningen av de före den 1 januari 1938 gällande avlöningsbestämmelserna — kunnat utan riksdagens medgivande tillerkännas henne vid den enligt enahanda grunder avlönade befattningen i Växjö. Efter ikraftträdandet av den nya löneregleringen komme en framställning till riksdagen i förevarande fall att hava avseende allenast å rätt för Svenonius att åtnjuta ålderstilllägg å ett lönesystem, som numera icke längre gällde. Lönenämnden ansåge sig vid sådant förhållande icke kunna tillstyrka avlåtande av proposition till riksdagen i ärendet.

Lönenämnden ville emellertid erinra, att, jämlikt 11 § avlöningsreglementet nr 873/1937, Kungl. Maj:t ägde, efter prövning i varje särskilt fall, helt eller delvis tillgodoräkna lärare den tid, varunder han utom statens tjänst utfört sådant arbete av direkt allmännyttig beskaffenhet, som i avseende å sin art och omfattning funnes ur det allmännas synpunkt svara mot, vara jämförbart med eller av högre värde än det arbete, han hade att utföra å sin befattning. Med stöd av detta stadgande syntes Kungl. Maj:t kunna för löneklassplacering vid befattningen i Växjö tillgodoräkna Svenonius ($12\frac{1}{2} - 3 =$) $9\frac{1}{2}$ år av hennes tjänstetid vid Uppsalaskolan, varigenom hon från och med den 1 januari 1938 skulle komma i åtnjutande av slutlön inom den för henne numera gällande lönegraden. Det försämrade löneläge, vari Svenonius befunnit sig för tiden den 1 juli 1935—den 31 december 1937, torde i viss mån bliva kompenserat, därest för tiden efter den 1 januari 1938 en tillgodoräkning av angiven omfattning medgäves. Lönenämnden ville för sin del förorda medgivande av sådant tillgodoräknande.

Statskontoret har i sitt utlåtande den 12 maj 1938 framhållit, att genom tillkomsten av avlöningsreglementet för ordinarie lärare vid statens undervisningsväsende möjlighet öppnats för Kungl. Maj:t att utan riksdagens medverkan i viss utsträckning tillgodoräkna Svenonius hennes tjänstetid vid hantverksskolan i Uppsala. Ett beslut av sådan innebörd komme emellertid icke att hava avseende å tiden den 1 juli 1935—den 31 december 1937, å vilken tid förevarande framställning närmast toge sikte.

Vid sådant förhållande ansåge statskontoret — som ville erinra om propositionen nr 240/1938 angående lönetursberäkning för gymnastikläraren J. E. M. Danckwardt — skäl alltjämt tala för att framställning gjordes till riksdagen om rätt för Svenonius att för ålderstilllägg, räknat från och med den 1 juli 1935, i viss utsträckning tillgodoräkna anställningstiden vid hantverksskolan i Uppsala.

Departement-
schefen.

I likhet med flertalet myndigheter finner jag skäligt, att arbetsläraren vid hantverksskolan i Växjö för blinda kvinnor Sigrid Maria Svenonius för åtnjutande av ålderstilllägg erhåller rätt att tillgodoräkna sin tidigare tjänstgöring vid hantverksskolan i Uppsala. Såsom skolöverstyrelsen antytt, synas omständigheterna i fallet jämförbara med dem, som förelågo enligt propositionen nr 181/1926 angående lönetursrätt för vissa befattningshavare vid vårdanstalten i Lund för blinda med komplicerat lyte.

I sistnämnda proposition framhölls bland annat, att fråga vore om det egenartade fallet, att staten övertagit en av stiftelse ägd läro- och vårdanstalt, vars specialutbildade personal övergått i statstjänst och fortsatt sitt arbete på en ny plats men i stort sett under oförändrade former och med samma uppgifter som förut. I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag medgav riksdagen enligt skrivelse nr 273/1926, att ifrågavarande befattningshavare finge, efter prövning av Kungl. Maj:t i varje särskilt fall, för erhållande av ålderstillägg tillgodoräkna sig tjänstgöring av motsvarande beskaffenhet vid den enskilda anstalten.

Att Svenonius lönetursfråga ej tidigare upptagits beror därpå att det ansetts riktigt att före ett ställningstagande i ärendet avvakta de nya lönebestämmelser, som beslutades av 1937 års riksdag. Dessa hava visserligen öppnat möjlighet för Kungl. Maj:t att utan riksdagens medverkan tillgodoräkna Svenonius hennes tidigare tjänstgöring, men ett sådant beslut kan, såsom statskontoret framhållit, icke avse tiden före den 1 januari 1938. Jag finner emellertid starka billighetsskäl tala för att Svenonius berättigas att redan från och med tillträdet av sin befattning vid hantverksskolan i Växjö räkna sig tjänstgöringen till godo. Den omständigheten, att Svenonius därigenom för tiden den 1 juli 1935—den 31 december 1937 skulle komma i åtnjutande av ålderstillägg i anslutning till ett lönesystem, som numera ej gäller, lär ej vara av någon avgörande betydelse och torde knappast medföra några icke önskvärda konsekvenser. I detta avseende vill jag erinra om det likartade fall, som förelåg i den av statskontoret åberopade propositionen nr 240/1938. Jag har intet att erinra mot att den tid, som tillgodoräknan det må avse, i överensstämmelse med lönenämndens uppfattning bestämmas till 9 år 6 månader.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva, att ordinarie arbetsläraren vid hantverksskolan i Växjö för blinda kvinnor Sigrid Maria Svenonius må för rätt till ålderstillägg, räknat från och med den 1 juli 1935, tillgodoräkna 9 år 6 månader av den tid, varunder hon tjänstgjort såsom lärare vid hantverksskolan i Uppsala för blinda kvinnor.

2: o.

Tekniska biträdet Hanna Maria Gräns. I 11 § 1 mom. avlöningsreglementet nr 451/1921 för befattningshavare vid statsdepartement och vissa andra verk, tillhörande den civila statsförvaltningen, stadgas angående lönetursberäkning följande:

Om den, som från icke-ordinarie befattning vinner befordran till ordinarie tjänst, innehar sådan anställning i statens tjänst, som i avseende å tjänstgöringens art och omfattning finnes svara mot, vara jämförbar med eller högre än den ifrågavarande ordinarie tjänsten, må för bestämmandet

av hans begynnelselön i denna tjänst och sedermera för hans uppflyttning till högre löneklass tillgodoräknas honom den tid utöver tre år, under vilken han efter fyllda 18 år i en följd innehaft dylik anställning.

Med skrivelse den 17 november 1938 har *kanslern för rikets universitet* med eget yttrande överlämnat en av *större akademiska konsistoriet i Lund* gjord framställning om lönetursberäkning för tekniska biträdet vid zoologiska institutionen vid universitetet i Lund Hanna Maria Gräns.

Av handlingarna i detta ärende inhämtas:

Hanna Maria Gräns, född år 1897, tjänstgjorde såsom extra tekniskt biträde vid zoologiska institutionen under tiden den 2 januari 1920—den 30 juni 1937 med en daglig tjänstgöringstid av 6 timmar. Enligt intyg av institutionens föreståndare, professorn B. Hanström, har arbetet under denna tid varit av samma natur som det arbete, Gräns numera utför såsom ordinarie tekniskt biträde. Vidare har intygats, att Gräns under nämnda tid icke åtnjutit tjänstledighet samt att hon från och med år 1931 och i vart fall i viss utsträckning dessförinnan för institutionens räkning utfört så mycket arbete på extra tid, att hennes sammanlagda tjänstgöring motsvarat minst sju timmars dagligt arbete.

Efter att hava på förordnande uppehållit ifrågavarande, genom beslut av 1937 års riksdag inrättade tekniska biträdestjänst (lönegraden B 7) under tiden den 1 juli—den 30 september 1937 blev Gräns från och med den 1 oktober 1937 ordinarie innehavare av tjänsten.

I skrivelse till kanslern den 17 november 1937 hemställde *mindre akademiska konsistoriet i Lund*, att Gräns måtte för löneklassplacering tillgodoräknas 12 år 2 månader 29 dagar av sin föregående tjänstgöring.

På begäran av kanslern avgav *statskontoret* den 12 april 1938 yttrande i ärendet och anförde därvid — under hänvisning till 11 § 1 mom. förutnämnda avlöningsreglemente — följande:

Då Gräns i sin anställning i statens tjänst före den 1 juli 1937 endast varit ålagd 6 timmars daglig tjänstgöring, medan hon å den nu innehavda ordinarie befattningen vore skyldig fullgöra 7 timmars dagligt arbete, torde hennes anställning före den 1 juli 1937 icke i fråga om tjänstgöringens omfattning kunna anses likvärdig med den nu innehavda befattningen. Vid sådant förhållande ansåge statskontoret icke nämnda tid till någon del kunna tillgodoräknas Gräns för uppflyttning i löneklass i den nu av henne innehavda ordinarie befattningen.

Genom beslut den 26 april 1938 fann *kanslern* konsistoriets framställning icke föranleda någon kanslerns vidare åtgärd.

I förutnämnda framställning har *större akademiska konsistoriet* hemställt, att Gräns för lönetursberäkning måtte tillgodoräknas minst 9 år av nämnda tjänstgöring såsom extra tekniskt biträde.

Kanslern har i förutberörda skrivelse den 17 november 1938 hemställt, att vid prövning av frågan om Gräns lönetursberäkning hänsyn måtte tagas till 6/7 av den tid, varunder hon varit anställd såsom extra tekniskt biträde vid zoologiska institutionen med en tjänstgöringsskyldighet av minst 6 timmar per dag.

I ärendet har *allmänna civilförvaltningens lönenämnd* yttrat sig den 19 december 1938.

Lönenämnden funne starka billighetsskäl tala för att Gräns finge i viss utsträckning för löneklassplacering räkna sig tillgodo sin tidigare tjänstgöring såsom extra tekniskt biträde. Av inhämtade upplysningar syntes framgå, att Gräns för tiden efter den 1 juli 1931 haft att utföra tjänstgöring, som till omfattningen vore jämförbar med den henne såsom ordinarie befattningshavare åliggande. I vad mån motsvarande varit förhållandet beträffande anställningen före nämnda tidpunkt vore däremot ovisst. Att på sätt universitetskanslern föreslagit omräkna hennes tjänstgöringstid före ordinarieblivandet till 7 timmars arbetstid kunde lönenämnden emellertid icke förorda, då ett dylikt förfarande skulle avvika från tidigare behandling av liknande fall. Det syntes lönenämnden, att Gräns skulle bliva på ett skäligt sätt tillgodosedd, därest hon i huvudsak finge för löneklassplacering tillgodoräkna sig tiden efter den 1 juli 1931 och om hon härvid — med hänsyn till sin föregående långvariga tjänstgöring — icke behövde vidkännas det avdrag av 3 år, som vid tillämpning av vanliga tillgodoräkningsregler skulle äga rum. I anslutning härtill föresloge lönenämnden, att riksdagens medgivande inhämtades, att Gräns finge av sin ifrågasvarande tjänstgöring tillgodoräkna så lång tid, som erfordrades för hennes placering i 9 löneklassen omedelbart vid tillträddandet den 1 oktober 1937 av den ordinarie befattningen.

Det synes rimligt, att tekniska biträdet i lönegraden B 7 Hanna Maria Gräns för lönetursberäkning får rätt att delvis tillgodoräkna sin tjänstgöring såsom extra tekniskt biträde, oaktat denna icke till omfattningen motsvarat hennes nuvarande tjänstgöring. Jag har intet att erinra mot lönenämndens förslag, vilket innebär, att Gräns av sin icke-ordinarie tjänstgöring får tillgodoräkna 6 år.

Departementschefen.

Jag hemställer således, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva att ordinarie tekniska biträdet vid zoologiska institutionen vid universitetet i Lund Hanna Maria Gräns må för placering i löneklass, räknat från och med den 1 oktober 1937, tillgodoräkna 6 år av den tid, varunder hon tjänstgjort såsom icke-ordinarie tekniskt biträde vid nämnda institution.

Med bifall till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställan förordnar Hans Maj:t Konungen, att till riksdagen skall avlätas proposition av den lydelse, bilaga vid detta protokoll utvisar.

Ur protokollet:
C. A. Charpentier.